

Hittestress | Wat te doen bij warmte

Het valt niet te ontkennen: de zomer is alweer een poos gaande. De hoge temperaturen van de laatste weken resulteren in een minder prettig werkklimaat voor veehouders én voor jullie veestapel.

Wanneer een koe last heeft van hittestress doet ze er alles aan om zoveel mogelijk warmte kwijt te raken. Één van de maatregelen die ze zal treffen is dat ze meer tijd zal blijven staan. Op die manier is het contactoppervlak met de omgevende lucht groter en kan ze beter warmte afgeven. Een nadeel van deze actie is dat de belasting van de klauwen toe zal nemen en door invloed op de doorbloeding de nieuwe hoornvorming minder optimaal verloopt. Deze combi zorgt op veel bedrijven dat na periodes met warmte veel zoolkneuzingen en andere niet-infectieuze klauwaandoeningen voorkomen.

Ook zien we dat de voeropname terugloopt. Voor melkgevende dieren resulteert dit in een vermindering van de melkproductie. Bij droogstaande dieren verhoogt de kans op problemen tijdens de transitie.

Door overmatig hijgen en minder lang herkauwen ontstaat al snel een tekort van bicarbonaat hercirculatie en ureum hercirculatie (eiwit efficiëntie) in de pens. Dit kan een subklinische pensverzuring tot gevolg hebben. Pensverzuring kan resulteren in een lange nasleep met weerstands-, klauw- en vruchtbaarheidsproblemen.

Minder goed inzichtelijk zijn de gevolgen op de echte langere termijn. Uit onderzoek is bijvoorbeeld gebleken dat kalveren die geboren worden tijdens periodes van hittestress minder goed groeien maar ook later minder melk zullen geven.

Wat kunnen wij doen?

1 Voeding | Het is voor de hand liggend, maar een koe heeft bij hogere temperaturen een veel hogere waterbehoefte. We zien op veel bedrijven dat hier echt nog winst te behalen is. Zorg voor genoeg, maar óók schoon, drinkwater dat makkelijk opgenomen kan worden. Denk ook aan de watervoorziening in de weide.

Veel van de schade als gevolg van hittestress wordt veroorzaakt door een lagere voeropname. Om te zorgen dat dieren zoveel mogelijk droge stof op blijven nemen tijdens warme periodes is het van belang dat het voer vrij is van broei. Om dit te bereiken is het voeren van twee keer per dag én het toevoegen van broeiremmer aan het rantsoen aan te bevelen. Omdat dieren veel hijgen en minder herkauwen tijdens warmte ontstaat er al snel een tekort aan bicarbonaat in de pens. Via het speeksel (117-183 kg / koe / dag) wordt normaliter bicarbonaat naar de pens getransporteerd tijdens herkauwen. Aangenomen wordt dat tijdens hittestress tot 20% minder herkauwactiviteit is en daarmee ook minder speeksel productie. Wenselijk in een periode van warmte en in de week erna als de voeropname compensatoir stijgt, is dus om tenminste 300 g bicarbonaat /dier/dag toe te voegen aan het rantsoen. Controleer wel even of de broeiremmer niet reageert met bicarbonaat en ze elkaars effect op heffen.

Kenocox

Parasitaire infecties zoals coccidiose en cryptosporidiose zijn belangrijke oorzaken van diarree bij kalveren. De oöcysten van deze parasieten blijven lang in de omgeving aanwezig en zijn moeilijk te elimineren. Dit is de reden dat in bepaalde hokken vaak steeds weer opnieuw problemen met diarree optreden wanneer er nieuwe kalveren in worden gezet. Voor het aanslaan van een cryptosporidiose-infectie bij gevoelig kalveren zijn slechts 10 oöcysten nodig terwijl bij zieke kalveren er vaak tienduizenden per gram mest uitgescheiden worden.

Desinfectiemiddelen werken vaak niet tegen oöcysten. Kenocox daarentegen is een breedspectrum ontsmettingsmiddel ter bestrijding van endoparasieten, bacteriën en virussen. Het middel is zeer effectief in de bestrijding van coccidiose en cryptosporidiose! Bij een inwerkduur van 2 uur wordt 99% van de oöcysten afgedood. Kenocox kan natuurlijk pas toegepast worden wanneer de hokken goed gereinigd zijn. D.w.z. ingeschuimd met een schuimmiddel, bijv. Kenosan, en daarna goed schoongespoten. Kenocox en Kenosan zijn bij adVee verkrijgbaar.

2 Actieve koeling | De basis voor actieve koeling op stal zijn goed geplaatste ventilatoren. Bovenop de mechanische ventilatoren kunt u het comfort verhogen door het aanleggen van een soaking systeem (sprinkler met grove druppel) of verneveling op de ventilator. Let op: in alle gevallen is het van belang dat de bedekking van de ligbox droog blijft! Omdat de hogere luchtvochtigheid door het toevoegen van water ook leidt tot een hogere gevoelstemperatuur, is het extra van belang ervoor te zorgen dat er voldoende luchtverversing is.

3 Weidegang | Bedrijven die gebruik maken van weidegang kunnen de koeien binnen houden tijdens de warmste periode (siëstabeweiding). Ook kan er gezorgd worden voor extra schaduw, bijvoorbeeld door ophangen van schaduwdoeken.

4 Jongvee | Vanzelfsprekend heeft ook uw jongvee last van de warmte. Het is indrukwekkend hoe snel de temperatuur in kalveriglo's op kan lopen! Zorg ervoor dat deze hokjes niet in de directe zon staan. Zorg er daarnaast voor dat de hokken niet te dicht op elkaar staan, dit om een betere luchtstroming te kunnen verkrijgen. Natuurlijk is het altijd belangrijk dat uw jongvee over onbeperkt schoon drinkwater beschikt, maar tijdens periodes van warmte is dit een absolute must. Wanneer u water met elektrolyten (bijvoorbeeld ad-lyte of ad-fizz) aanbiedt, wordt het water nog efficiënter opgenomen. Om de pinken te helpen met het verliezen van warmte kunt u de ruggen scheren.

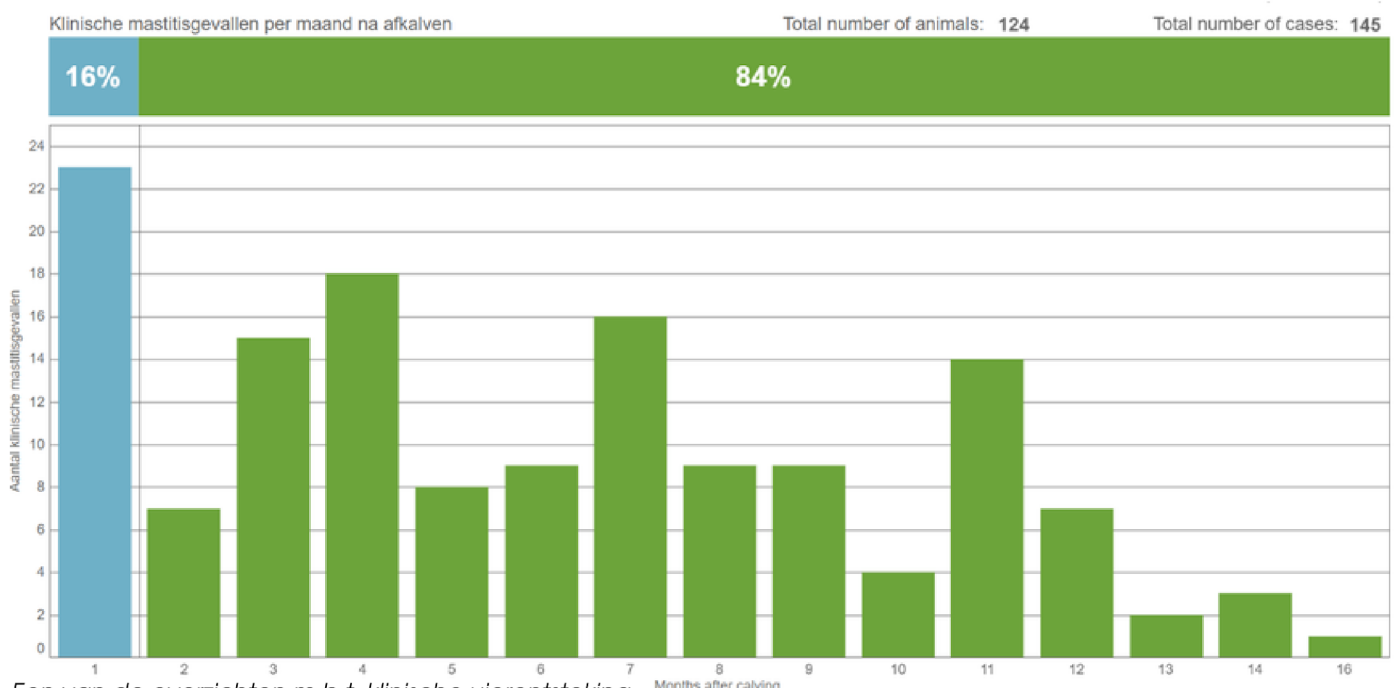
Uiergezondheid en vruchtbaarheid | efficiënter verbeteren met MmmooOgle

Sinds enige tijd gebruiken onze dierenartsen het programma MmmooOgle. MmmooOgle is een data-analysetool die gegevens afkomstig uit bijna elke bron uit kan lezen en ons kan helpen deze informatie overzichtelijk weer te geven.

In eerste instantie lag de focus hierbij op het gebied van de vruchtbaarheid. Sinds vorig jaar kunnen er ook analyses gemaakt worden van de klinische uierontstekingen die op uw bedrijf voorkomen. Voorwaarde is wel dat deze behandelingen als zodanig ingevoerd worden in uw managementsysteem.

Gedurende de komende maanden zal er een module gelanceerd worden waarmee we ook de celgetalgegevens van uw bedrijf weer kunnen geven.

Wilt u de gegevens van uw bedrijf goed in kaart brengen? Vraag uw dierenarts naar de mogelijkheden. Deelname aan MmmooOgle is voor u kosteloos.

Een van de overzichten m.b.t. klinische uierontsteking

“Als een veearts niet meer weet wat de koe heeft, zal hij/zij wel zeggen dat het scherp is.”

Zeï een veehouder mij ooit. Maar juist bij elke acute of chronisch zieke koe met productie-, verterings- of pijnklachten is de diagnose scherp-in niet uit te sluiten. Scherp-in kan een grote variatie aan ziektebeelden vertonen. Van slechts milde productiedaling en vermindering van eetlust tot zelfs acute sterfte.

Koeien kunnen in een korte tijd grote hoeveelheden voer naar binnen werken. Het herkauwen volgt immers later wel. Hierbij bestaat het risico dat materialen, die niet in het voer thuis horen, in de voormagen terecht komen. Door de honingraatstructuur van de netmaag en het sterke samentrekken van de netmaag bij het begin van een penscontractiegolf is het voor een scherp voorwerp goed mogelijk om in of zelfs door de dunne netmaagwand heen te prikken.

Verschuiven

Bij een oppervlakkige beschadiging van de netmaagwand kunnen de pens- en darmbewegingen verstoord raken. Dit kan zich bijvoorbeeld uiten in dikkere en slecht verteerde mest, gas op de pens en buikpijnklachten. Wanneer het scherpe materiaal door de netmaagwand heen steekt ontstaat er lokaal een buikvliesontsteking, vaak gepaard gaand met koorts. Het risico bestaat dat organen die dicht bij de netmaag liggen, zoals hart, longen, lever en milt aangeprikt kunnen worden. Dit kan leiden tot acute sterfte of chronische ontstekingen met de vorming van abscessen. Bij de chronische gevallen zijn de symptomen vager. De koeien houden vaak koorts, vermageren, staan met een gebogen rug en zijn soms dor in het haar. Ook uiten ze ongemak door te steunen, kreunen en tandenknarsen. Soms is een opgezette halsader te zien door problemen in of rondom het hart. Ontstekingen rondom de perforatieplaats kunnen vergroeiingen geven of uitzaaien met abscesvorming in bijvoorbeeld lever, nieren en longen. Deze koeien hebben vaak slijtersymptomen.

Als er een vermoeden van scherp-in is en de algemene toestand van het dier is nog vrij goed bestaat de behandeling uit het toedienen van een kooimagneet, pijnstillers en antibiotica. Bij chronische gevallen of bij een slechte prognose is het advies afvoer of euthanasie.

Hoogdrachtige en verse koeien lijken vaak gevoeliger en ondervinden meestal ernstigere gevolgen. Ruimtelijke veranderingen in de buik rondom het afkalven als gevolg van druk op de voormagen door een groeiend kalf, een minder gevulde pens en buikpers bij het afkalven zouden het vreemde voorwerp kunnen laten verschuiven.

Voorbeeld uit de praktijk

Een voorbeeld uit de praktijk dat me is bijgebleven dateert van meerdere jaren terug. Op een melkveebedrijf, waar op dat moment ook verbouwd werd, hadden in een korte periode meerdere verse koeien ongeveer één tot twee weken na afkalven een lebmaag verplaatsing naar links. In plaats van een normale of een iets lagere lichaamstemperatuur, die je zou verwachten bij een lebmaagverplaatsing, hadden deze koeien een temperatuur tussen de 39 en 39,3 graden. Op dat moment werd deze verhoging geweten aan een baarmoeder die mogelijk niet volledig opgezuiverd was. De betreffende koeien werden met succes laparoscopisch via de tweetrapsmethode geopereerd. Na een antibioticakuur startten ze vervolgens de lactatie goed door. Enkele dagen later opnieuw een zieke verse koe. Ook deze koe had een lichte temperatuurverhoging en verder geen duidelijke symptomen. Een behandeling met een kooimagneet, een pijnstillers en antibiotica werd ingezet. Twee dagen later bleek de koe een lebmaag verplaatsing naar links te hebben. Tijdens het tweede gedeelte van de laparoscopie, wanneer de koe op de rug ligt, kokhalsde de koe een keer en werkte de magneet, die twee dagen ervoor was toegediend, eruit. Aan de kooimagneet kleefden een spijker van ongeveer 5 centimeter, een bout en nogal wat gruis (zie figuur 1). Ook deze koe knapte op na de operatie. Er werd besloten om alle koeien preventief een magneet toe te dienen. Daarna zijn er in die periode geen lebmaag gevallen meer geweest.

Opletten!

Elk scherp voorwerp in het voer kan potentieel scherp-in veroorzaken. Uit analyse door de GD van sectiebevindingen van koeien met scherp-in over meerdere jaren blijkt de veroorzaker vrijwel zonder uitzondering metaal te zijn. Metaal dat geassocieerd kan worden met werkzaamheden op en rond het erf. Het meest berucht zijn ijzerdraadfragmenten uit versleten autobanden op de voerderkuilen die in het voer terecht komen. Dit verklaart waarom ze scherp-in in Engels sprekende landen “tire wire disease” noemen. IJzerdraad en krammen afkomstig van werkzaamheden aan afrastering. Schroeven, bouten en spijkers afkomstig van bouwwerkzaamheden op het erf of in de stal. En verraderlijk zijn afgebroken stalen veegborstels, die juist gebruikt worden om het erf schoon te houden. Zwerfafval zoals gehakselde blikjes en scherp plastic van vuurpijlen is de laatste jaren vaker in het nieuws geweest, maar deze zijn op de sectietafel bij GD nog niet aangetroffen als veroorzaker van scherp-in. Dit zwerfafval hoort evenmin in het voer of op het grasland thuis en kunnen altijd nog verwondingen in de bek en slokdarm veroorzaken.

Voorkomen beter dan genezen

Preventie van scherp-in begint bij het wegnemen van de mogelijke veroorzakers. Controleer grasland op kapotte afrastering en zwerfafval. Magneten op hakselaar, opraapwagen en voermengwagen verkleinen al de kans dat metaal in de kuil en in het rantsoen terecht komt. Inspecteer de toestand van de messen in de voermengwagen of kuilfree's. Controleer eens kritisch de staat van autobanden bij de kuilen en voer kapotte en versleten banden af.

De kooimagneet voor koeien bestaat uit een magneetstaaf omgeven door een plastic omhulsel dat fungeert als een kooi en blijft permanent in de netmaag aanwezig. Stukjes metaal worden zo direct uit het voer gevist en binnen de kooi vastgehouden, waardoor het geen schade kan aanrichten. Bij een koe die al een aantal dagen niet fit is vanwege een stukje metaal door de netmaag, kan het effect van een magneet veel minder zijn. Het lichaam zal het vreemde voorwerp onschadelijk proberen te maken door het met behulp van een ontstekingsreactie in te kapselen. Het is de vraag of een magneet dan effectief genoeg is om het metaal uit de ontsteking te trekken.

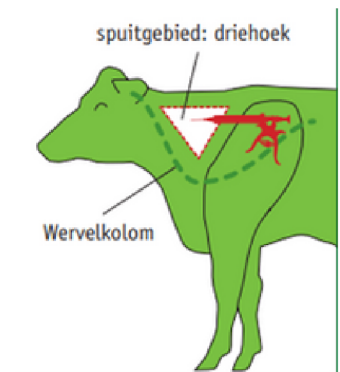
Figuur 1

Het heeft daarom onze voorkeur om alle koeien preventief een kooimagneet toe te dienen en dit vervolgens bij pinken of vaarzen structureel voort te zetten. Dit is een goedkope en effectieve maatregel. Het vergt wel één (mid)dag organisatie en werk. Bij een andere melkveehouder uit de praktijk bleek uit slachthuisresultaten het aandeel borst- buikvliesafwijkingen van zijn geslachte koeien het dubbele te zijn van het Nederlands gemiddelde. Op basis van deze terugkoppeling besloot de veehouder om alle koeien preventief een magneet toe te dienen. Een goede maatregel!

Injecties instructies bij koeien

Juiste middel en dosering | Allereerst is het goed om te weten voor welke aandoening/bacterie het middel wordt gebruikt. In het behandelplan staat duidelijk omschreven welke middelen kunnen worden gebruikt per aandoening. Daarnaast is het van belang dat het gewicht goed wordt ingeschat om onderdosering te voorkomen. Gebruik ook maar 1 antibioticum tegelijk, verschillende soorten antibiotica kunnen namelijk elkaars werking ongedaan maken.

Toediening | In de bijsluiter en in het behandelplan staat vermeld of een middel intramusculair (in de spier) of subcutaan (onderhuids) moet worden toegediend. Voor intramusculaire toedieningen heeft de nekspier de voorkeur boven de bilspier, zeker bij grote volumes. Deze plek is vaak schoner en zo is de kans op spuitplekken minder. De locatie in de nek wordt aangegeven in het plaatje hieronder:

Naalden | Wanneer je subcutaan prikt kan gebruik worden gemaakt van een kortere naald dan bij intramusculaire injecties. Bij injecties in de spier is het van belang dat de naald loodrecht wordt geplaatst met een minimale lengte van 4 cm. Bij injecties is het belangrijk dat er gebruik wordt gemaakt van schone materialen. Gebruik een naald dus maar éénmalig, dit om spuitplekken en overbrengen van ziektes te voorkomen. Ook het flesje medicijnen dient steriel en schoon te blijven. Ga dus nooit met een gebruikte naald in het flesje, maar gebruik een aparte naald om injectievloeistof op te zuigen. Door het aanprikken van het rubber wordt de naald immers ook al bot. Het gebruik van schone naalden geldt ook bij calcium infusen. Helaas komen we nog regelmatig koeien tegen met een infectie rondom de melkader welke voorkomen hadden kunnen worden met schoon materiaal.

